

KRÚŽKOPR

Opravy

V úvodu minulého čísla *Krúžkozoru*, poprvé v nové grafické úpravě, jsme napsali, že nic nemůže být napoprvé zcela dokonalé, a tak ani minulý *Krúžkozor* nebyl dokonalý.

Na jednom místě stálo, že jde o číslo 29, na jiných zase 28, ale správně mělo být vyznačeno jako číslo 30.

V rubrice Kronika pak nedopatřením vypadla ze seznamu těch, kteří přispěli do tomboly 45. slováckého plesu, tato jména: Petr Čankr a Jiřina Kopřivová st.

Oběma jmenovaným a všem čtenářům se omlouváme.

vš, jmk

Kronika

Na **2. výstavě vín**, uspořádané vinaři krúžku 22. 3. 1995, se sešlo 79 vzorků od 27 vinařů z krúžku a jejich přátel. Championy se staly burgundské bílé ročníku 1993 od ing. Františka Kadubce z Brna a burgundské červené ročníku 1991 od téhož autora. Nejvíce vzorky byli na výstavě zastoupeni ing. František Kašník (12), Zdeněk Kotas (8) a ing. Miroslav Dostál (5). Redakce *Krúžkozoru* nestačila, pochopitelně, ochutnat všechna vystavená vína, ale to, co se nám dostalo na jazyk a do hrdla, mělo vše velmi dobrou úroveň.

Na oblastní přehlídce dětských folklorních souborů Brněnska, která se konala 22. dubna 1995, získal **Slováček** ve své kategorii 2. místo a byl vybrán, aby vystoupil na II. zemském setkání dětských folklorních souborů z Moravy a Slezska, které se uskutečnilo 11. června 1995 v Kroměříži za účasti asi 15 souborů.

Z bratrských krúžků

Praha:

Nejbližší akcí krúžku je Slovácký večer 17. černa 1995 v Kulturním domě barikádníků v Praze 10, na němž budou účinkovat dechová hudba Podlužanka, Cimbálová muzika Jožky Severina z Kostic, mužský sbor z Tvrdonic a samozřejmě pražský krúžek.

Na výstavě vín, kterou pražský krúžek uspořádal 8. dubna, se sešlo více než 200 vzorků. Šampionem se stalo rulandské bílé ročníku 1985 od Jana Bezchleba ze šlechtitelské stanice v Bzenci.

Sponzoři a dárci

Děkujeme čestné člence paní **Marii Bulíčkové**, která věnovala Krúžku peněžitý dar.

Program do zahájení nové sezóny

17. 6. Vystoupení celého souboru dospělých pro 44. ročník mezinárodního šachového turnaje dopravních podniků měst Bratislavy, Brna, Košic a Ostravy v restauraci hotelu Stavař v Komárově.
24. 6. Vystoupení ženského sboru a několika muzikantů na 50. ročníku Mezinárodního folklórního festivalu Strážnice 1995 v pořadu Nositelé tradic - vítězové (od 14 hodin na stadiónu Zahrada).
13. 8. Odpoledne vystoupení souboru dospělých dle dohody v rotundě pavilonu A na brněnském Výstavišti.
2. 9. Vystoupení souboru dospělých v rámci VI. mezinárodního folklórního festivalu Brno 95 - viz program festivalu na jiném místě Krúžkozoru.

11. 9. Vystoupení muziky a další části souboru dospělých podle dohody v Domě techniky u brněnského výstaviště.

20. 9. V 19,30 hodin se koná první poprázdňinová beseda v Klubu Vojenské akademie, Šumavská 4, vyjde 32. číslo Krůžkozoru.

VI. mezinárodní folklórní festival Brno 95

Tento již tradiční festival, pořádaný sdružením přátel folklóru v Brně, bude tentokrát poprvé pod hlavičkou CIOFF, což je Mezinárodní výbor organizátorů festivalů folklóru a tradičních umění, světová organizace volně přičleněná k UNESCO. Statut festivalu CIOFF (je jím okolo dvou stovek po celém světě) získal náš festival jako druhý v České republice, po festivalu strážnickém.

Program festivalu:

31. 8. v 17 hodin, nádvoří Staré radnice - *Vítáme Vás v Brně* - pořad souborů z Brna a okolí

ve 20 hodin, nádvoří Staré radnice (neveřejná akce) - *Společenské setkání zahraničních souborů* se svými hostiteli (hosty Krůžku bude lotyšský soubor **Alpinitis** z města Gulbené v severovýchodním Lotyšsku

1. 9. ve 14 hodin, náměstí Svobody - *Zahraníční soubory se představují*

v 17 hodin, nádvoří Staré radnice - *Enyky, benyky* - program domácích i zahraničních dětských souborů

ve 21 hodin, nádvoří Staré radnice - *Muzikanti hrejte* - pořad muzik domácích a zahraničních souborů

ve 22,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *Beseda u cimbálu*

2. 9. v 10 hodin, ulice středu města Brna - *Průvod souborů, zúčastněných na festivalu*

ve 13,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *Svatební kroje* - krojová přehlídka za účasti jednoho páru našeho Krůžku

v 19,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *I. festivalový program* - vystoupení domácích i zahraničních souborů (předpokládá se, že zde vystoupí náš Krůžek

V 21,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *Beseda u cimbálu*

3. 9. ve 14 hodin, nádvoří Staré radnice - *Od Hané po Horácko* - výběr programu, který byl uveden ke 100. výročí Národopisné výstavy československé dne 16. 5. 1995 v Praze na Žofíně

v 16 hodin, nádvoří Staré radnice - *Svítej, svítáníčko* - další program domácích a zahraničních dětských souborů

v 19,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *II. festivalový program* - další vystoupení domácích a zahraničních souborů

ve 21,30 hodin, nádvoří Staré radnice - *Beseda u cimbálu*

Jubilanti

Čtyřicátin se dožijí:

1. 7. Helena Košíková
27. 8. Jiřina Kopřivová
6. 9. RNDr. Eva Pešková

Přehledka dětských folklórních souborů 1995

V letošním roce připravilo Folklórní sdružení České republiky a Centrum dětských aktivit ARTAMA Celostátní přehlídku dětských folklórních souborů. Současně s touto přehlídkou probíhá Zemská přehlídka, která je určena dětským souborům z Moravy a Slezska.

Oblastní, výběrové kolo se konalo v Brně 22. dubna v CVČ v Lužánkách a zúčastnilo se ho osm brněnských souborů: Javorníček, Heřmánek, Pištělákův dětský soubor, Púčik I, II, Jánošíček, Křenováček a Valášek.

Pro přehlídku byla určena věková hranice dětí od 6ti do 15ti let, doba trvání vystoupení max. 10 minut. Před začátkem přehlídky proběhlo losování pořadí souborů. Slováček vystupoval pod číslem 6.

Odborná porota hodnotila program každé skupiny podle stanovených propozic, které byly předem oznámeny. Pozorně sledovala především výběr materiálu vzhledem k věku dětí, k regionální příslušnosti a krojovému vybavení, přirozený projev dětí, jejich taneční techniku a zpěvnost a rovněž scénické zpracování celého čísla. Zvláště hodnotila hudební doprovod vlastní dětskou muzikou.

Soubor Slováček se přehlídky zúčastnil s nejstarší věkovou skupinou dětí, s pásmem nazvaným "Hra na tetičku". Doprovázela ho muzika složená z žáků soukromé školy pí Jitky Hruškové.

Hlavním obsahem "Hry na tetičku" je prosba tancechtivých děvčat, aby je jejich tetička pustila k muzice. Ta jim to dovolí, ale nejdříve musí děvčata vykonat různé domácí práce. Na taneční zábavě muzikanti hrají o stošest a děvčatům se zde líbí také přítomnost chlapců, se kterými tančí veselou Kalamajku a svižného Šimla. Nedodrží proto dobu návratu, kterou jim tetička určila. O půlnoci běží všichni konečně domů, kde je čeká rozzlobená tetička. A protože jí ze zábavy nepřinesli nic dobrého a tím ji neudobřili, dostávají pořádný výprask koštětem.

Po skončení přehlídky vybrala porota do finále Celostátní přehlídky soubor Křenováček. Pro Zemskou přehlídku, která se uskutečnila 11. 6. 1995 v Kroměříži, vybrala porota Pištělákův dětský soubor a soubor Slováček.

Hodnocení poroty bylo pro nás všechny velkým překvapením a všichni jsme měli neskrývanou radost z tak nečekanáho úspěchu.

Děkují všem, kteří pomáhali připravovat naše přehlídkové vystoupení, které úspěšným předvedením a ohodnocením povzbudí další činnost Slováčku.

za výbor tetin Slováčku
Pavla D'Ambrosová

K pražskému Slováckému krúžku!

Vážení brněnští krajané, přátelé, byv vyzván Vaším panem starostou abych napsal, jak zde v Praze žijeme, rád toto činím.

Především o našich stescích. Občas žehráme na osud kvůli místům pro scházení. Teď se chvíli držíme v Mánesu, jak dlouho nevíme. Nevidíme možnost jak prosadit v Praze něco jako "Moravský dům". Měli jsme již jednou takový - v létech 1945 až 1952. A dále nás trápí skutečnost, že již nemůžeme počítat s příchodem studentů ze Slovácka. Pryč jsou ty časy, kdy většina slovácké mládeže studovala v Praze a chodila do krúžku.

Žijeme však čilým krúžkařským životem a strom našeho žití je dost košatý. Především se scházíme na besedách. Pokud přijedete do Prahy, navštivte nás, rádi Vás mezi sebou uvítáme. Slavíme slavnosti slováckého roku, vinobraní, hody a fašanky. Oslavujeme zasloužilé členy. Tentokrát to bude náš pan primáš Kliment Navrátil, jehož sedmdesátiny vzpomeneme 14. června. V pražské veřejnosti se začínáme stávat známými tím, že organizujeme košty vín (až 200 vzorků a nejlepší od nás ze Slovácka). Dbáme na to, abychom naše působení zachycovali v občasníku jako je Váš Krúžkozor - u nás mu říkáme "Na vědomost' se dává". Škoda, že jsme jej nevydávali již dříve. Měli bychom podstatně ulehčenou práci při psaní naší historie, kterou chceme vydat ke stému výročí našeho působení zde v Praze, které budeme oslavovat v listopadu 1996 a na které si Vás dovolíme pozvat.

A nakonec? Jsme rádi, že mezi našimi krúžky existuje hezký vztah. Dodává nám to sílu a víru v to, že budeme sto let pokračovat v šíření dobrého jména Slovácka i v druhém století našeho působení zde v Praze.

Mnoho zdraví, přátelé!

Jaroslav Vinkler

Galerie našich krúžkařů

Čas nám ukazuje s pravidelnou neúprosností - jako Boží mlýny - náš život ať už v příjemných nebo krušných prožitcích.

Mezi ty pěkné zážitky patří chvíle ve Slováckém krúžku. Aby byly příjemné, o to se starají všichni, zpěváci, tanečníci a zvláště muzikanti.

Nemalou zásluhu mají i členové výboru v čele se starostou. Jedním z nich, který se zapsal do zlatých stránek historie našeho krúžku byl před pěti lety zesnulý **Fanyk Hejný** (29. 12. 1911 - 29. 8. 1990).

Pro ty mladší, kteří nezažili krúžek před rokem 1971 nebo před pěti lety, kdy už nemohl obohacovat naše řady, zůstává JUDr. František Hejný už jenom legendou, vzpomínanou dvěma řádky v almanachu SK 65 let, kde je zaznamenáno jeho starostování v letech 1952 - 54 a 1956 - 71 a v nekrologu v Krúžkozoru 1990

Jeho přímé, solidní a rozšafné jednání bylo tmelícím prvkem při všech akcích krúžkařských. A i když prožil mnohá úskalí (a nejenom zdravotní), byl vždy plný humoru, který dovedl rozdávat mezi svými přáteli a šířit optimismus, kterého bylo v tehdejších dobách často zapotřebí.

Vzpomínáme zejména jeho uvádění slavných plesů v dobách jeho působnosti, to byly obřady, které se zapsaly do paměti všech přítomných nesmazatelným šarmem.

Žije s námi, kteří jsme ho znali, a dnes mu opět děkujeme za jeho velký kladný přínos krúžkařskému dění.

VIK

Jižní Morava se v Praze neztratila !

V rámci oslav 100. výročí Národopisné výstavy československé se uskutečnil v neděli 14. května v Praze slovácký večer. Svě umění předvedl Břeclavan, Danaj ze Strážnice, Hornácká cimbálová muzika Martina Hrbáče, Lúčka Svatobořice-Mistřín, Olšava, Pálava z Mikulova, Štěpnička z Veselí nad Moravou, Velička, mužský sbor z Kyjova a Folklorní studio Buchlovice.

"Slovácko žije", tak se jmenoval večerní program na Žofíně. Jak už sám název napovídá, smyslem vystoupení všech souborů bylo ukázat folklór, jako živou složku současného života, nikoli jen uměle

udržovanou tradicí národní kultury. Pořad byl prováděn citacemi Leoše Janáčka, který se podílel na hudební náplni výstavy před 100 lety, Vladimíra Úlehly, který se zasloužil o vznik strážnických festivalů a v neposlední řadě Slávka Volavého, který je v očích veřejnosti nositelem slováckých tradic.

Nenaplnily se "katastrofické scénáře" hovořící o tom, že folklór už nemá co sdělit soudobému publiku, že moudrost a podmanivost obsažená v lidových písních postupně vyprchá z povědomí národa. O tom, že se ještě příští generace budou setkávat s tradicemi minulosti už není pochyb. Důkazem mohou být třeba všichni, kteří si po vystoupení s chutí zazpívali jen tak pro sebe. Byli to zpěváci, ale i tanečníci, muzikanti a diváci. "Tak nevím", zaslechl jsem jednu spokojenou babičku, která se proplétala mezi těmi, kterým se ještě nechtělo rozejít: "Myslela jsem si, že ten včerejší program bude ze všech nejlepší... Ale dnes ?!"

-ŠZU-

Morava a Národopisná výstava československá

Před sto lety, 15. května 1895, se v Praze po pětiletém sběratelském a organizačním úsilí otevřely brány Národopisné výstavy československé - akce, která byla jednou z nejdůležitějších a nejsledovanějších událostí politického, národního i kulturního života české společnosti konce 19. století.

Hlavní zásluhu na myšlence uspořádat Národopisnou výstavu československou (dále jen NVČ) je nutno přisoudit tehdejšímu řediteli Národního divadla F. A. Šubertovi, jenž, ač sám v oboru národopisu naprostý laik, správně rozeznal nutnost posílit národní sebevědomí poukazem na lidovou kulturu a zároveň viděl i potřebu usměrnit zájem široké veřejnosti i užších vědeckých kruhů k již tehdy téměř mizejícím projevům hmotné i duchovní kultury českého, moravského i slovenského lidu. Proto ještě v průběhu Zemské jubilejní výstavy v červenci roku 1891 rozeslal tištěný list třem stům spisovatelů, umělců, národopisných pracovníků, českým poslancům na zemských sněmech, redakcím časopisů a v neposlední řadě i výklonému výboru jubilejní výstavy, v němž podal povšechný nástin všeho, co by měla

výstava obsahovat. Již záhy po Šubertově výzvě se vytvořil ústřední výbor výstavy, jehož členy se stali přední čeští vědci (mj. Č. Zíbrt, L. Niederle, J. Polívka, J. Herben) i politici (K. Adámek, Jan hr. Harrach, Vladimír hr. Lažanský) aj. V září téhož roku přinesly české noviny patetické provolání E. Krásnohorské Čechoslované, v němž autorka vyzvala všechen český lid ke společné práci na přípravě výstavy. Byl to vlastně signál, na jehož popud začalo v českých zemích zakládání tzv. krajských výstavních odborů, jejichž nebývalá aktivita, sběratelská a agitační činnost nakonec vyústila k onomu zmíněnému již květnovému dni.

Na Moravě se setkala Šubertova výzva s mimořádným ohlasem. Na návrh prof. J. Klvani se postupně zřizovaly tzv. kmenové výstavní výbory (brněnský, horácký, slovácký, valašský, lašský a hanácký). péčí regionálních muzejních a národopisných pracovníků, sběratelů a zejména učitelstva byly v jednotlivých městech a obcích ustaveny krajské odbory. Vzniklo jich na Moravě celkem 47 (na Brněnsku např. v Ořechovičkách, Šlapanicích, Tišnově, Troubsku, na Slovácku v Uherském Brodě, Uherském Hradišti, Břeclavi, Hodoníně a Kyjově). Po dlouhých průtazích byl nakonec v Brně ustaven také ústřední pracovní výbor pro Moravu, jehož jednatelem se stal Leoš Janáček a místopředsedkyní pak Lucie Bakešová, manželka statkáře z Ořechova, známá zejména "z dob, kdy upozornila na půvabné svérázné tance lidu moravského, zejména Královničky" (Č. Zíbrt).

Péčí L. Bakešové byla také v srpnu roku 1892 uspořádána jedna z prvních národopisných moravských výstavek v Ořechovičkách (dnes součást Ořechova - okr. Brno - venkov) (první se konala v červenci 1892 v Kojetíně), již byl dán podnět pro pořádání obdobných akcí na Moravě a posléze, od března 1893, i v Čechách. "Tímto činem," píše později Čeněk Zíbrt, "zjedнала si Morava velikou zásluhu o Národopisnou výstavu. Neboť uspořádáním národopisných moravských výstavek r. 1892 bylo prakticky poukázáno k tomu, co se má pro potřebu NVČ shledávati a sbíráti a co má býti vedle čistě vědeckých oddělení materiálem výstavním."

K největším a nejvýznamnějším výstavám patřily akce uspořádané v roce 1894 v Troubsku u Brna a ve Velké nad Veličkou a to zejména z toho důvodu, že jejich součástí byly i národopisné slavnosti, jejichž program byl později předváděn v Praze na tzv. Moravských dnech.

V Troubsku tak místní chasa předváděla hody se stínáním berana, královničky a svatbu, vyvrcholením velických oslav byla svatba hornácká.

Vlastní NVČ byla daleko více než pouhou národopisnou výstavou. Vedle národopisné expozice, již vévodily ve vstupním sále Výstavního paláce figuríny jízdy králů z Hluku a Vlčnova, obsahovala také oddělení archeologické, historické, literární, síň výtvarného a užitého umění atd. Národopisná část obsahovala oddělení zvykoslovné, oddíl krojů a výšivek a tzv. krajinská oddělení, jež tvořily expozice jednotlivých národopisných oblastí. Nedílnou složkou výstavy byla i Česká dědina - jakýsi skansen, kde byly vybudovány, mnohdy i samými lidovými staviteli, různé typy sídel z Čech, Moravy a Slovenska.

Soudobý tisk nešetřil chválou, uznáním i obdivem nad bohatstvím moravské expozice, nicméně největší ohlas vzbudily moravské lidové slavnosti pořádané ve dnech 15.--18. srpna 1895. Ve Světozoru tehdy dr. Č. Zíbrt prohlásil, že *"slavnosti moravské značí v dějinách NVČ nejstkvělejší bod života výstavního, kde ledová lhostejnost a liknavost k národopisu českému roztála nadobro údivem, jaké poklady a půvaby zejména Morava chová v lidovém podání, malebných krojích, v celém životě lidovém."* Do Prahy přijelo tenkrát, i přesto, že byly žně v plném proudu, kolem 3 000 krojovaných zástupců Moravy, kteří se 15. srpna představili ve výstavním amfiteátru zvykoslovným programovým blokem, sestaveným L. Janáčkem a 16. srpna pak velkolepým průvodem ze Žofína na výstaviště, *"jenž vynikal nade všecko, co Praha výstavní, na průvody tak bohatá, spatřila. Průvod počal skupinou slováckých jízdních králů z Kněžduba a Vlčnova, za těmi se brali Valaši s Kozlovic s hudbou v níž nechyběl valašský cimbál, dále královničky z Ořechoviček, Troubska a Šlapanic, slovácké svatba z Velké s hudbou, vozem s peřinami a dovádívou mládeží, účastníci hodů z Troubska, hanácké právo, robotný lid od Kroměříže, valašská svatba ze Vsacka a průvod hanácký s bohatou svatbou, s přástkami a účastníky dožaté.* Národopisné pořady pak pokračovaly ještě další dva dny.

NVČ skončila 23. října 1895. Za dobu jejího trvání ji navštívilo více než dva miliony diváků. Jako přímý ohlas na ni bylo v roce 1896 založeno Národopisné muzeum československé, ještě v průběhu

přípravných prací pak Národopisná společnost a započal vycházet dodnes vydávaný odborný časopis Český lid.

Největší význam celého národopisného dění první poloviny devadesátých let minulého století však lze spatřovat v obrovském zájmu veřejnosti o materiální i duchovní kulturu vesnického lidu a především v tom, že NVČ se stala vzpruhou mnohde již mizejícího světa lidového umění, čímž bylo do dnešního dne zachováno mnoho, co by se již dávno ocitlo v zapomění. Spojnice mezi Národopisnou výstavou a dneškem je tak dodnes patrná.

Václav Štěpánek

Kružkozor - vydává Slovácký krúžek v Brně. Vychází zpravidla čtyřikrát ročně. Odpovědný redaktor dr. Václav Štěpánek, grafická úprava Radim Machů. Příspěvky do *Kružkozoru* přijímají všichni členové výboru. Náklad 150 výtisků.